

МЕДИЈИ И ВАСИОНА

ЗОРАН БРАНКОВИЋ

Факултет за културу и медије, Мегатренд, Београд
E-mail: zrn.brankovic@gmail.com

Резиме: Свако време је пред човека постављало изазове. Почетком новог миленијума, један од тих изазова, јесте и стварност креирана помоћу медија, медијска стварност – надстварност.

Хоће ли и човек постати само један од референцијала који ће бити усисан од стране моћних медијских система сутрашњице, производ процеса симулације, или су медији само оружије у рукама човека, оружије за досезање нових планета, светова, галаксија, само су нека од питања која остају отворена и након читања овог рада.

ЧОВЕК И ЗВЕЗДЕ

Човечанство је одувек гледало у звезде; да би одгонетнуло причу о *себи*, да би склопило све делове слагалице зване *човек*.

Понајпре, ти погледи су били погледи голим оком, погледи који су борали чело, који су надносили шаку до висине обрва. Прелазећи пут од оног са штапом у руци, од оног који црта по земљи, који боји зидове и урезује знаке у камен и кости, до данашњег - који корача кроз сајбер спејс, човек није губио наду да ће досећи друге светове.

Враћајући се у прошлост, пре више од шест хиљада година, у време интригантних цивилизација на тлу Месопотамије, између река Еуфрат и Тигар, налазимо да је човек тог времена био опхрван мноштвом интрига које и дан данас голицају његову машту. Археолошки налази недвосмислено указују на једну врсту „посвећености“ *homo sapiensa* у односу на небо посуто звездама.

Данас су *његове очи* моћни космички системи расути по соларном систему, сателити лансирани изван орбите планете, космичке опсерваторије, свемирске станице. Данас је човекова стварност река података чији токови више нису омеђени временом и простором.

Слике које нам шаље Хабл (Hubble Space Telescope), која нам долазе са Шпицера (Spitzer Space Telescope), остављају сваког без даха.

Снови постају стварност.

Филозофска поставка стварности заснованој на симулацији (по Бодријаревом одређењу), бар када су космички програми у питању, добија најексплицитнију потврду већ током прве половине XXI века. Информационо друштво са краја XX века, већ у блиској будућности, може представљати само предворје ере интергалактичких симулација.

САТЕЛИТИ

Све до средине Двдесетог века појам сателит се користио за означавање небеских тела која круже око других (масивнијих) небесеких тела, баш на начин на који Месец облеће око Земље. Данас се, међутим, у употреби користе два изведена појма – природни сателити и вештачки сателити. Природни сателити, који су преузели дато значење, и вештачки, који указују на структуре које су лансиране у орбиту од стране човека (људски сателити).

Први вештачки сателит лансиран је далеког 4. октобра 1957 године, са називом Спутник 1 (Рус: пратилац; сапутник), од стране Совјетског Савеза, а у част Октобарске револуције. То је био и први примерак из серије назване Спутник програм, космичког програма, у то време, једне од две суперсиле у свету.

Његово лансирање, уједно је означило и почетак Хладног рата.

Животни век Спутника 1, првог сателита послатог у орбиту конструисаног људском руком, није био дуг. Сачињен од алуминијума, магнезијума и титанијума, лоптастог облика пречника 58 цм, испуњен инертним гасом под одређеним притиском, и са четири штап антене, пуне три недеље је слао радио сигнале на фреквенцијама од 20.005MHz – 40.002MHz, након чега су му се испразнили акумулатори. Кружио је на 250 километара од земље брзином од 29000 километара на час пуна 93 дана, након чега је зашао у гушће слојеве орбите у којима је нестао.

Трећег новембра 1957 године у орбиту је лансиран Спутник 2, други сателит Совјетске Уније, и први сателит који је икада понео живот са земље у орбиту. Реч је о чувеном псу по имену Лајка.

Спутник 5, такође знан и као Корабл – Спутник 2, био је први вештачки сателит конструисан да понесе жива бића у орбиту, али и да их безбедно врати на Земљу. Лансиран 19 августа 1960, са собом је понео два пса, два пацова, 40 мишева и различите биљне културе. Осим тога, био је опремљен и телевизијском камером која је снимала његову „посаду“. Мисија је била краћа од ранијих, трајала је само 1 дан, и сви чланови Корабл – Спутника 2 су је преживели.

Експлорер 1, назив је првог сателита Сједињених Америчких Држава. Као одговор на совјетски Спутник програм, Експлорер 1 је лансиран 31 јануара 1958 године, и то је био први сателит конструисан да издржи Вен Аленив Радијациски појас. Конструисан на Калифорнијском институту за технологију (Californian Institute of Technology) и уз подршку Џејмса Ван

Алена (Van Allen) са Ајова универзитета (University of Iowa), тежио је близу четрнаест килограма (13, 97 кг).

Експлорер 1 је престао са трансмисијом 23 маја исте године, када су му се батерије потпуно испразниле, али је остао у орбити више од 12 година. Пао је у Пацифик 19 марта 1970.

Уједињено краљевство је свој први сателит лансирало 1962 године, исте године, свој сателит је лансирала и Канада. Две године касније свој први сателит лансира Италија, а годину дана након тога и Француска.

Од тада, па до данас, у орбиту је лансирано на стотине сателита. Своје космичке програме развиле су многе земље.

Отуда се намеће питање: зашто су сателити тако важни?

Одговори се налазе на сваком кораку.

Река информација која је обавила земљу, почиње да се шири Сунчевим системом, и даље галаксијом, непојмљивим просторствима за човеков ум, али доступним за његов чулни систем.

Уједно, она постаје, једина човекова стварност.

КОСМИЧКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ

НАСА је лансирала четири Велике космичке опсерваторије¹, сателита-телескопа за осматрање далеког свемира чији би се допринос огледао првенствено у сврху померања граница у области астрономије.

Hubble Space Telescope (HST) је априла 1990-те године шатл виноу у небеса. Од тада, па до данас, на њему су обављене и четири мисије сервисирања - 1993, 1997, 1999-2004, 2008. Главни артикли су му: *Wide Field and Planetary Camera*, *Goddard High Resolution Spectrograph*, *High Speed Photometer*, *Faint Object Camera* and *Faint Object Spectrograph*.

Sitzer Space Telescope (SST), инфрацрвена свемирска опсерваторија (Infrared Space Observatory), последња је из програма *Четири Велике Космичке Опсерваторије*, лансирана је у орбиту 2003. Три главна инструманта чине: *(IRAC) Infrared Array Camera*, *(IRS) Infrared Spectrograph*, *(MIPS) Multiband Imaging Photometre for Spitzer*.

Првобитно назван Next Generation Space Telescope (NGST), James Webb Space Telescope (JWST) би према тренутним плановима *Ariane 5* ракетом, јуна 2014-те године, требао да узлети пут неба на петогодишњу мисију и оправда улогу достојног наследника HST-а. Четири носећа задатка за JWST биће: (1) потрага за зрачењима првих звезда и галаксија које су се оформиле након Великог праска; (2) студија о формацији и еволуцији галаксија; (3) студија о формацији звезда и звезданих система; (4) студија о планетарним системима и пореклу живота.

¹Са називима: (1) Compton Gamma Ray Observatory, (2) Chandra, X-ray Observatory, (3) Hubble Space Telescope, (4) Spitzer Space Telescope.

КОСМИЧКЕ СТАНИЦЕ

Под свемирским станицама (Space station) можемо подразумевати структуре које је израдио човек, са циљем његовог боравка, рада и живљења на њима, а које су смештене у космосу.

До данас, човек је конструисао и пустио у употребу свемирске станице типа LEO (Low Earth Orbital), станице које су стациониране у Земљиној орбити. Из тог разлога, често их срећемо и под називом Орбиталне станице (Orbital stations).

Све орбиталне станице можемо разврстати у две основне групе: (1) Монолитне, (2) Модуларне. За прву групу је важно напоменути да су оне специфичне по томе што су конструисане на земљи и лансиране у орбиту у једном комаду, и да је посада на њих послата одвојено. Као такве, већ приликом лансирања носиле су гро сопствене опреме, опреме која је била у служби истраживања и експериментисања. Репрезенти су носили називе Саљут и Скајлаб.

Друга група, модуларних космичких станица, какве су Мир и ISS (International Space Station), већ у старту су лансиране из функционалних делова (модула), односно, слато је прво језгро (core), на које су у периоду времена придодавани остали модули наменски, и према потреби. Оваква логика је допринела изузетној флексибилности приликом операција, што се одразило и на значајно умањење трошковне стране. Поред тога, овим потезом је и „животни век“, односно „век трајања“ ових станица значајно продужен.

КОСМИЧКИ СИМУЛАКРУМИ

„Марс 500“ - пројекат покренут од стране Института за Био-Медицинске проблеме, под окриљем Роскосмоса и Руске Академије Наука, осмишљен је тако да допринесе бољем разумевању човекових потреба, његових психо-физичких капацитета, али и развоју техничке подршке човеку у условима живљења изван планете Земље.

„Марс 500“ састављен је од три подпројекта: (1) 14 дана изолације; (2) 105 дана изолације; и, (3) 520 дана изолације; и води шесторицу људи у услове живота налик онима на Црвеној планети - Марсу.

За Оливера Никела, немачког инжењера, Сирила Фурниера, француског пилота, и за четворицу Руса – Сергеја Рјазанског, Олега Артемјева, Алексеја Баранова и Алексеја Шапкова - прва и друга мисија су већ окончане. Четрнаестог јула 2009-те године, они су напустили изолациона постројења у којима су провели непрекидно 105 дана. Тог истог датума, *вратили* су се на планету Земљу.

MEDIA AND UNIVERSE

Every age raised its challenges before a man. At the beginning of the new millennium, one of these challenges is the reality created by the media, the media reality - hyperreality.

Will a man become one of referentials to be sucked by the powerful media systems of tomorrow, a product of simulation process, or the media is only a weapon in the hands of men, weapon for reaching new planets, worlds, galaxies, are just some of the questions that still remain open after reading this paper.